

екологічних питаннях, але й обумовлює вироблення динамічності розумових дій, веде від стандартизації й шаблону, розкриває індивідуальні якості учнів.

Приклад 1. В основі самоочищення водою від органічних забруднень лежить процес їхнього окиснення. Якщо органічних речовин небагато, то вони окиснюються розчиненим у воді киснем. Цей процес прискорюється під дією сонячного світла. Сприяють окисненню й деякі мікроорганізми. Існують хімічні методи інтенсифікації процесу окиснення органічних забруднень у воді для прискорення цього процесу:

- а) гідроген пероксид;
- б) хлор або його оксигеновмісні похідні;
- в) озоно-повітряна суміш?

Дайте обґрунтовану відповідь.

Контроль за діяльністю учнів при рішенні подібних завдань дає уяву про рівні сформованості їх екологічних і хімічних знань і вмінь, пізнавальних інтересів, а також інтелектуальному розвитку. Завдання, які використовує вчитель, вирішуються декількома способами, тому що неоднозначність екологічної ситуації відбита в умові і дозволяє судити про рівні сформованої екологічної культури учнів і коректувати педагогічну діяльність у цьому напрямку.

Екологічне мислення несумісне з пасивною позицією по відношенню до проблем довкілля. Кожна людина, яка володіє екологічною свідомістю й мисленням повинна діяти, виконуючи свій борг перед природою.

Список використаних джерел

1. Заява міністрів охорони навколишнього природного середовища країн ЄЕК ООН про освіту з метою сталого розвитку (Київ, Україна, 2003 р.)
2. Базові елементи Стратегії ЄЕК ООН про освіту з метою сталого розвитку (Київ, Україна, 2003 р.)
3. Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України № 13/6-19 від 20.12.2001 р. «Про концепцію екологічної освіти в Україні».
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.05.2003 р. № 284 «Про затвердження Положення про Всеукраїнську науково-методичну раду з екологічної освіти та виховання».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 634 «Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003 – 2015 роки».

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА У ВИЩІЙ ШКОЛІ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ЄДНОСТІ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Ільченко О. Ю.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Проблема співвідношення теорії і практики, має своє історичне підґрунтя. У буржуазній педагогічній науці вона проявилася через прагматичну концепцію Дж. Дьюї, який, критикуючи відрив навчання від практики в системі американської буржуазної школи, запропонував концепцію навчання, коли перед учнями ставилися насамперед практичні задачі. У ході виконання цих завдань мали засвоюватися й відповідні теоретичні

знання. Проте у межах такої організації навчання в реальності учні не засвоювали усієї системи знань, що загалом призводило до порушення логіки вивчення навчальних дисциплін. В результаті практичні вміння, відірвані від теоретичних знань, набували вузького, обмеженого характеру.

Подібними до прагматичної концепції організації навчання Дж. Дьюї була бригадно-лабораторна форма організації навчання і метод проєктів. За першою формою, яка виникла в радянській школі у 20-х роках XX століття, учні поділялись на бригади і колективно виконували навчальні завдання у формі планів, про що згодом одноосібно звітував бригадир перед педагогом й на основі цього виставлялася оцінка кожному учневі. Таким підходом прагнули розвивати колективну єдність учнів, їх вміння працювати узгоджено в команді, проте були й недоліки, головний з них – знеособлення навчання значної частини учнів, зниження рівня знань тощо.

Метод проєктів, розроблений В. Кіпатріком приблизно в цей же період, продовжував ідеї прагматичної концепції Дж. Дьюї і ґрунтувався на ідеї «формування особистості дитини через дію». Традиційні навчальні дисципліни в цій системі були витіснені проєктами і створенням «тематичних центрів», де учні реалізовувати свої проєкти і працювали над утіленням їх до життя: вирощували птахів, розводили квіти, будували ігрові майданчики тощо. У 20-30-х роках XX століття ця система навчання впроваджувалася у практику радянської школи, проте не одержала свого подальшого розвитку, адже принцип відірваності практики від теорії призводив до маси недоліків у навчання і вихованні підростаючого покоління. Розгляд проблеми в площині превалювання теорії чи практики не був продуктивним.

Тож, радянська система навчання обрала інший шлях розвитку – зв'язок загальної освіти з політехнічною і трудовою підготовкою. Політехнічне, трудове навчання забезпечують інтегроване опанування системи знань про основи сучасного виробництва, набуття відповідних умінь і навичок, формування креативного ставлення до сфери праці, підвищують «мобільність особистості» тощо. Таким чином, радянська система освіти висунула принцип міцного зв'язку теорії і практики в навчання, єдності теоретичних і практичних компонентів в цілісній навчальній діяльності учнів, що само собою вже виключало питання домінування теорії чи практики або їх незалежного співіснування.

Усе це переконує і підтверджує, що зв'язок теорії і практики є фактом незаперечним і визначається усвідомленням останньої, як: 1) джерела будь-якої теорії (теоретичні знання породжуються практичною діяльністю людей); 2) сфери застосування теорії (будь-яка теорія збагачується в умовах практичної діяльності); 3) критерію істинності теорії (будь-яка теорія мусить пройти практичну перевірку).

Загалом виробничу практику розглядаємо: 1) як одну із форм навчання; 2) як невід'ємну складову професійної підготовки фахівців, основним завданням якої є якість практичної підготовки випускників за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями вищої освіти – бакалавра, магістра. Виробнича практика проводиться на старших курсах, після опанування теоретичної частини відповідних дисциплін. Метою виробничої практики є закріплення знань, які були отримані в процесі навчання; формування загальних і професійних компетентностей в умовах майбутньої фахової діяльності; оволодіння сучасними методами, прийомами, формами організації праці; виховання потреби систематично оновлювати знання та творчо їх застосовувати на практиці.

Враховуючи освітній і науково-дослідницький інтерес, мету і завдання кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного

університету імені В. Г. Короленка (науково-дослідна тема кафедри «Єдність теорії і практики у підготовці бакалаврів, магістрів та докторів філософії в умовах реформування освіти України» (державний реєстраційний номер 0121U114718), специфіку її кадрового забезпечення, педагогічний досвід і традиції, здобутки і перспективи, у дослідженні акцентуємо увагу на виробничій педагогічній практиці підготовки фахівців вищої школи. У зв'язку із цим, розглянемо довід практичної підготовки фахівців зі спеціальності А1 Освітні науки за освітньою програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти «Освітні, педагогічні науки». Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки є випусковою, здійснює підготовку фахівців з цієї спеціальності, має свій досвід і напрацювання.

Освітня програма розкриває основи професійної підготовки до здійснення викладацької діяльності в університетах та закладах вищої освіти на засадах особистісно-гуманістичної парадигми вищої освіти України і характеризується: 1) оригінальною пропозицією й упорядкованою логічною послідовністю вивчення освітніх компонентів загальної і професійної підготовки; 2) широким спектром вибіркових навчальних дисциплін, які розкривають актуальні проблеми розвитку вищої освіти України у XXI столітті; 3) практичною підготовкою у межах виробничих педагогічних практик на базі випускової кафедри загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка та в інших закладах вищої освіти України; 4) забезпеченням можливості здобуття випускниками освітньої кваліфікації «Магістр освітніх, педагогічних наук» та професійної кваліфікації «Викладач закладу вищої освіти».

Освітня складова програми скерована на вивчення наукових і теоретичних курсів, пов'язаних з реалізацією освітньо-професійної діяльності та підвищенням її ефективності. Професійна складова програми присвячена формуванню професійно-педагогічних компетентностей в ході виробничих педагогічних практик.

Практика магістрантів за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки» передбачає безперервність і послідовність її проведення та оволодіння достатнім обсягом практичних знань і умінь. Зміст наскрізної програми і робочих програм виробничих практик укладено відповідно до «Положення про організацію та проведення практик студентів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка» (Полтава, 2022 р.) [1].

Виробнича педагогічна практика у вищій школі [2] є обов'язковим освітнім компонентом професійної підготовки. Вона проводиться безпосередньо в процесі здобуття освіти на базі випускової кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та в інших закладах вищої освіти України за місцем проживання та майбутнього працевлаштування магістрантів. На виробничу педагогічну практику у вищій школі на першому році навчання в магістратурі відводиться 270 годин / 9 кредитів. Її метою визначено формування загальних та фахових компетентностей майбутніх фахівців у галузі педагогіки вищої школи; готовності магістрантів до виконання професійної діяльності викладача вищої школи; закріпленні та перевірка теоретичних знань, практичних умінь і навичок щодо здійснення навчально-методичної, наукової та виховної роботи в закладах вищої освіти.

Основними завданнями виробничої педагогічної практики у вищій школі є: ознайомлення майбутніх магістрів із сучасним етапом функціонування навчально-виховного процесу у вищій школі, зі змістом вищої педагогічної освіти (навчальними планами, робочими програмами, науковою і навчально-методичною літературою;

методичними рекомендаціями щодо підготовки студентів до навчальних занять, здійснення самостійної роботи, проходження педагогічних практик тощо), організацією управління вищим навчальним закладом та залучення їх до активної діяльності як викладачів та кураторів академічних груп; відвідування та аналіз навчальних занять викладачів кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, магістрантів-практикантів, планування власної викладацької діяльності, підготовка до навчальних занять та їх проведення за розкладом у закріпленій академічній групі; оволодіння методикою проведення основних форм організації навчально-виховного процесу у вищій школі; вироблення у майбутніх викладачів вищої школи самостійності у підготовці та проведенні різних форм організації та здійснення навчально-виховного процесу у вищій школі; розвиток практичних умінь формування суб'єкт-суб'єктних відносин в системі «викладач-студент» на рівні співробітництва та співтворчості; виконання магістрантами обов'язків куратора студентської академічної групи, проведення виховних заходів; формування особистісної відповідальності за якість та ефективність професійної діяльності; розвиток у майбутніх викладачів вищої школи здатності до критичного осмислення педагогічної дійсності, розширення і поглиблення науково-педагогічного світогляду та формування особистісно-професійного стилю діяльності у вищій школі; розвиток у магістрантів творчої ініціативи та науково-дослідницьких умінь професійної діяльності викладача вищої школи; формування професійної самореалізації, яка поєднує у собі самоспостереження, самоаналіз, самоуправління, самозвітування, самоконтроль, самооцінку та інші процеси професійного розвитку особистості викладача вищої школи; виховання у магістрантів потреби систематичного самовдосконалення професійної майстерності.

У ході виконання практичних індивідуальних завдань магістранти мають розробити індивідуальний комплексний план професійної діяльності на період виробничої практики; підготувати доповідь на методичний семінар кафедри; проаналізувати навчальні заняття викладачів університету; провести навчальні заняття, виховні години в академічній групі; підготувати пропозиції щодо розвитку навчально-методичної, науково-дослідної та виховної роботи викладача вищої школи.

Отже, практика магістрантів посідає у загальній системі професійно-педагогічної підготовки викладача вищої школи особливе місце. У процесі її проходження формуються та вдосконалюються компетентності, набуті впродовж навчання в магістратурі за спеціальністю А1 Освітні науки. В досвіді реалізації освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти «Освітні, педагогічні науки» це – виробнича педагогічна практика у вищій школі та виробнича науково-педагогічна практика у вищій школі. Метою практик є підготовка майбутніх магістрів педагогіки вищої школи до професійної та науково-дослідної діяльності у закладах вищої освіти. Принципи, на яких ґрунтується практична підготовка, – неперервності, студентоцентрованості, особистісної орієнтованості, зв'язку практики із життям, науковістю.

Список використаних джерел

1. Положення про організацію та проведення практик студентів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Полтава, 2022. 38 с.
2. Робоча програма «Виробнича педагогічна практика у вищій школі» підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, Полтава, 2024. 26 с.